Punkt i protokollet PR 20/2020 rd

Plenum

Tisdag 10.3.2020 kl. 14.06—15.10

3. Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av bilagan om försörjningsberedskap mellan regeringarna i Finland, Norge och Sverige till avtalet mellan regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete på försvarsmaterielområdet samt med förslag till lag om ändring av 1 och 3 § i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i avtalet mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige avseende stöd till industrisamarbete på försvarsmaterielområdet

Regeringens proposition RP 92/2019 rd
Utskottets betänkande FsUB 1/2020 rd

Dels enda, dels andra behandlingen

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 3 på dagordningen presenteras dels för enda, dels för andra behandlingen. Först fattar riksdagen vid enda behandlingen utgående från försvarsutskottets betänkande FsUB 1/2020 rd beslut om avtalet och sedan vid andra behandlingen om lagförslaget.

Behandlingen av ärendet avbröts i plenum 6.3.2020. Debatten fortsätter.

Debatt

14.51 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Todellakin, keskustelu jatkuu. Perjantaina aloitettiin, ja silloin puheessani sanoin, että Pohjoismaat, EU-maat ja Nato ovat luontaisia yhteistyösuuntia, samoin kuin valtiot, joiden kanssa meillä on kahdenvälisiä sopimuksia. Korostin sitä, että nämä maat ja nämä tahot ovat maita, jotka ajattelevat samaan tyyliin. No, edustaja Mustajärvi tiukkasi omassa puheenvuorossaan, mitä se ”tyyli” tarkoittaa, onko se sama asia kuin arvo, mihin en voinut enää vastata aikataulun loputtua: ehkä näin voidaan ajatella. Arvot ohjaavat toimintaamme, ja kun toimintaa on, niin se on jonkin tyylistä. Kun sanoin, että teemme jollakin tyylillä, teemme joillakin arvoilla asioita näiden tahojen kanssa, silloin puhuin maista, joilla on ihmisoikeuksien kanssa samantyylinen ajatusmaailma: oikeusvaltiota kunnioitetaan, kunnioitetaan vapaata mediaa, riippumattomia tuomioistuimia, sananvapautta ja näin päin pois.

Edustaja Mustajärvi kiinnitti myös siihen huomiota, että Suomen hallinto on käyttänyt aikanaan samanlaista salaista salausjärjestelmää kuin Ruotsi ja Ruotsi tiesi aikaisemmin, että salausjärjestelmä ei ole turvallinen, se vuotaa, ja kiinnitti tähän asiaan huomiota. Sen verran historiaa, että 2013 saimme tietää, että ulkoministeriötä vakoillaan, ja saimme siitä tiedon ulkomaiselta valtiolliselta toimijalta, siis tiedustelutiedon. Tämä on nyt sellainen asia, joka viime vaalikaudella saatiin eteenpäin. Me teimme tiedustelulainsäädännön, joka mahdollistaa meidän viranomaisillemme samankaltaiset mahdollisuudet kuin monella — käytännössä kaikilla — Länsi-Euroopan maalla on olemassa. Kun meillä on nämä oikeudet olemassa, voimme myös vaihtaa tiedustelutietoja niiden maiden kanssa, joiden kanssa

meillä on yhteistyötä ja joilla on samanlaiset arvot ja, jos niin halutaan sanoa, samanlainen tyyli.

14.53 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa puhemies! On hienoa nähdä, että yhteispohjoismaista puolustusyhteistyötä kehitetään eteenpäin. Huoltovarmuuden takaaminen on pienen maan elinehto mahdollisen konfliktitilanteen sattuessa.

Nyt hyväksyttävä päivitetty valtiosopimus Ruotsin, Norjan ja Suomen välillä syventää maidemme yhteistyötä ja asettaa selkeämmän kehyksen yhteistyölle. Pieni pohjoinen maamme ei voi jäädä enää koskaan yksin. Siksi on tarkoituksenmukaista, että Suomi sitoutuu kaikkiin läntisten demokratioiden yhteistyöelimiin ja laajentaa puolustusyhteistyötä näiden kanssa niin syvälle kuin se vain suinkin on mahdollista.

Yhteiset huoltovarmuusjärjestelyt ja materiaalihankinnat on luontevaa toteuttaa yhteistyössä pohjoismaisten kumppaniemme kanssa. Vuosina 2012 ja 2017 puolustuselonteoissa määritelty Suomen tahtotila on nähdäkseni hyvin selvä: tiivistetään ja syvennetään yhteistyötä pohjoismaisella tasolla niin ulko-, turvallisuus- kuin myös puolustuspolitiikassa. Tälle linjalle on kansan selkeä tuki, hallitus—oppositio-rajat ylittävä yhteisymmärrys, ja esimerkiksi tänään tätä käsiteltävää sopimuskokonaisuutta ovat olleet sorvaamassa useat eri hallituspohjat.

Arvoisa puhemies! On tässä yhteydessä todettava myös, että voimapolitiikka on valitettavasti palannut Eurooppaan ja meidän Itämeren alueellekin. Entistä puolustusministeriä Jyri Häkämiestä paheksuttiin julkisesti, kun hän mainitsi vuonna 2007 Suomen kolmen suurimman turvallisuushaasteen olevan ”Venäjä, Venäjä, Venäjä”. Krimin laittoman anneksoinnin ja Ukrainan sodan jälkeen paheksuntaa on kuulunut huomattavan paljon vähemmän. Häkämies oli kaukaa viisas mies. Hänen silloinen uhka-arvionsa kyllä pätee tosin edelleenkin. Pahaa päivää varten ei voi koskaan varautua liiaksi, siksi yhteistyötä kaikkien läntisten demokratioiden kanssa tulee tiivistää. Tämä koskee myös puolustusliitto Natoa, johon muuten tässä tänään käsittelyssä olevassa sopimuskokonaisuudessa kuuluvat mainitut Tanskan kuningaskunta sekä Norjan kuningaskunta.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen mukainen puolustusyhteistyön tiivistäminen on linjaltaan oikea. Tarvitsemme kuitenkin lisää kunnianhimoa puolustuspoliittisessa länsi-integraatiossa. Meidän tulee täällä eduskunnassa käynnistää vakava keskustelu Suomen liittymisestä puolustusliitto Naton jäseneksi ja edistää myös siten länsi-integraation etenemistä.

Ruotsissa kansan enemmistö ja koko porvariblokki kannattavat jo nykyisin tätä jäsenyyttä. On vain ajan kysymys, kun myös Ruotsin sosiaalidemokraatit nostavat peukun ylös Nato-jäsenyydelle ja maa jättää oman jäsenhakemuksensa. Kaikki viitteet tälle kehitykselle ovat jo olemassa. Koska Suomen kolme suurinta turvallisuusuhkaa ovat yhä edelleen samat kuin reilu vuosikymmen sitten, meidän tulee edistää ja tiivistää puolustusyhteistyötä lähialueittemme demokratioiden kanssa eteenpäin mahdollisimman syvälle, aina Nato-jäsenyyteen saakka.

14.57 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tuo edellisen edustajan puhe oli niin väkevä, että minun pitää sitä kyllä heti kommentoida. Olen tuosta hänen esittämästään Nato-näkemyksestä täysin päinvastaista mieltä — minun mielestäni oli aika rohkea puheenvuoro.

Viime viikolla, kun aloitimme keskustelun tästä asiasta, oli ilo havaita, että täällä hyvin monet puolustusvaliokunnan jäsenet pitivät puheenvuoroja, ja täytyy todeta, että on hie-

noa, että meillä on hyvin yhtenäinen näkemys siitä, että Suomessa pitää olla kotimaista patruunanvalmistusta ja puolustusvälineteollisuutta. Tämä oli ilo huomata, ja minun mielestäni me kaikki toimme puheenvuoroissamme esiin sen, että näistä meidän pitää edelleen pitää kiinni. Elikkä Suomessa on kaksi yhtiötä, Nammo ja Patria, jotka nyt päällimmäisinä keskusteluun ovat nousseet. Jotta me pystymme turvaamaan heidän toimimisensa ja rakentamisensa ja kehittymisensä täällä kotimaassa, niin meidän pitää taata niille edellytykset ja olla aktiivisia pitämään omaa huoltovarmuuttamme yllä. Ainoastaan sillä me voimme varmistaa kriisiajan ja kriisitilanteiden huoltovarmuuden Suomessa. Näistä meidän pitää pitää kiinni, me emme saa näistä edellä mainituista yhtiöistä luopua hitustakaan. Niissä on omistusta myös Norjassa ja Nammon osalta käsittääkseni myös Ruotsissa.

Nyt tässä keskustelun lomassa meillä on paljon keskustelua aiheuttanut tämä koronavirus, ja se on hyvä muistutus meidän yhteiskunnallemme siitä, mikä merkitys on kotimaisen teollisuuden toimintaedellytyksillä Suomessa ja myös muilla aloilla kuin puolustusvälineteollisuudella. Elikkä huoltovarmuudesta meidän pitää kaikin kynsin ja hampain pitää yhdessä täällä kiinni.

Toistamiseen haluan nostaa esiin tämän Euroopan unioni -lähtöisen mahdollisen lyijykiellon. Jos me siihen lähdemme, niin samalla me avaamme tavallansa Nammo Lapualle semmoisen portin, mistä ei paluuta ole.

15.00 **Ruut Sjöblom kok:** Arvoisa puhemies! Huoltovarmuuden takaaminen mahdollisessa kriisitilanteessa kuuluu ehdottomasti valtion ydintehtäviin. Kansallisten varautumistoimien lisäksi tarvitsemme myös kansainvälistä yhteistyötä, minkä lisääminen on kaikin puolin viisasta. Huoltovarmuus ei voi perustua nykyisessä globaalien toimitusketjujen maailmassa pelkästään kansallisiin varautumistoimiin, vaan yhteistyö muiden samanhenkisten valtioiden kanssa on välttämätöntä.

Huoltovarmuusyhteistyö Ruotsin, Norjan ja Tanskan kanssa on hyvin kannatettavaa. Meillä on muihin Pohjoismaihin läheiset ja luottamukselliset suhteet ja tämän lisäksi paljon samoja huoltovarmuuteen liittyviä huolia ja intressejä. Liitesopimuksessa sovitaan huoltovarmuuden järjestelyistä, kehittämisestä ja toimenpiteistä sekä siitä, millä ehdoin Pohjoismaat voivat antaa ja vastaanottaa toisiltaan apua. Sen yhteydessä osapuolilla on myös mahdollisuus valita erikseen, minkä substanssialojen yhteistyöhön ne sitoutuvat, mikä palvelee niiden yksilöllisiä intressejä. Sopimus tarjoaa mahdollisuuden tehokkuushyötyjen saavuttamiseen. Tiiviimmän yhteistyön avulla pystymme hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti puolustusmateriaalialan yhteistyömahdollisuuksia ja välttämään toimintojen tarpeetonta päällekkäisyyttä.

Puolustuspoliittisen yhteistyön tiivistäminen muiden Pohjoismaiden kanssa on muutenkin kaikin puolin hyvin luonteva ja järkevä kehityssuunta Suomelle. Ruotsi, Norja ja Tanska jakavat kanssamme samat arvot ja painivat samojen geostrategisten ja turvallisuuspoliittisten haasteiden kanssa.

15.02 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä Suomea, Ruotsia, Norjaa ja Tanskaa koskeva sopimus ja yhteistyö ovat Suomen kannalta äärimmäisen tärkeitä. Suomen sotilaspoliittinen asema on selkeä täällä Pohjolassa, ja teemme hyvää yhteistyötä totta kai eri suuntiin. Euroopan unioni on yksi meidän yhteistyökumppanimme, tärkeä sellainen. Totta kai olemme yhteistyössä myös Yhdysvaltojen kanssa PFP-yhteistyön takia ja muutenkin. Sitten oman puolustuksemme huolehdimme itse, ja niin kuin Urho Kaleva

Kekkonen aikoinaan sanoi, haemme ystävät läheltä ja vihamiehet kaukaa. Tämä periaate pitää edelleen säilyttää, ja se tarkoittaa sitä, kun olemme täällä pohjoisessa tavallaan erääs-sä maailman äärinurkassa, että ne yhteistyökumppanit, mitkä meillä on, ovat tuossa länness-sä, erittäin tärkeitä yhteistyökumppaneita: Ruotsi, Norja ja Tanska, demokraattisia valtioi-ta, joiden kanssa yhteistyö on ollut luontevaa vuosisatoja. Olemme tehneet aikojen alusta asti yhteistyötä eri tavoin, kauppaa on käyty ja ihmiset ovat liikkuneet rajojen yli, olemme tehneet matkoja keskenämme eri valtioihin. Sitten esimerkiksi Suomesta, kuten tiedämme, on mennyt Ruotsiin lähes puoli miljoonaa ihmistä aikanaan työnhakuun.

Elikkä kun kaikin puolin tämä yhteistyö on ollut meille luontevaa, niin olisihan se out-oa, jos tässä ympäristössä me emme kehittäisi tätä yhteistyötä niin, että teemme yhteistyö-tä materiaalialalla. Tulevaisuudessa toivon mukaan myös puolustusmateriaalin osalta voi-simme tehdä teollista yhteistyötä, valmistaa puolustusmateriaalia yhteisillä ponnistuksilla, yhteisellä yrityksellä, mikä olisi huoltovarmuuden kannalta äärimmäisen tärkeää, koska pi-tää muistaa, että silloin, kun maailmassa on kriisi — niitähän aina silloin tällöin tulee, sille me emme näköjään mahda mitään — on viisasta varautua niin, että pidämme yhteistyö-kumppanit lähellä.

Ja sitten teemme eri suuntiin myös Venäjän kanssa hyvää yhteistyötä ja ystävyys ja luot-tamus säilyy keskenämme, ettemme olisi jonain päivänä taas siinä tilanteessa, että olemme pulassa, kuten 80 vuotta sitten olimme. Nyt kun elämme maaliskuuta ja kohta tulee 80 vuotta talvisodan päättymisestä aikaa, niin tämä tänä päivänä käsiteltävä aihe on sen takia äärimmäisen ajankohtainen.

15.04 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen tuossa viittasi siihen muistopäivään, jota tällä viikolla vietämme perjantaina kautta koko isänmaamme. Muun muassa kirkonkellot soivat talvisodan muistopäivän kunniaksi. Historian näkökul-masta 80 vuotta on varsin lyhyt aika, ja meillä on vielä keskuudessamme niitä, jotka sota-rintamalla tai kotirintamalla puolustivat isänmaatamme, ja vielä enemmän keskellämme elää niitä, joiden lapsuutta tai nuoruutta sota varjosti.

Arvoisa puhemies! Meidän on tärkeää työskennellä rauhan puolesta mutta myös varau-tua pahimman varalle. On äärimmäisen tärkeää, että maailman muutoksista huolimatta tai oikeastaan juuri niiden vuoksi huolehdimme uskottavasta maanpuolustuksesta myös yh-teistyössä muiden maiden kanssa. Tässä hallituksen esityksessä on kyse siitä, että Pohjois-maat parantavat yhteistyötä puolustamiseen liittyvien materiaalien saatavuuden varmista-misessa.

Tässä mietinnössään valiokunta korostaa aivan oikein sitä, että meidän on huolehditta-va, että meillä, Suomella valtiona, on riittävät valmiudet tarvittaessa itsenäisesti puolustaa maatamme. Tämä tarkoittaa sitä, että meillä on itsellämme oltava riittävä osaaminen, riit-tävät varmuusvarastot esimerkiksi ampumatarvikkeita sekä kyky ja valmius tuottaa tarvit-tavaa sodan ajan materiaalia. Valiokunta toteaa, että Suomi on kehittänyt huoltovarmuut-taan pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti vuosikymmeniä tavalla, joka on EU-vertailussa ai-nutlaatuinen. Samalla valiokunta toteaa, että kansallisin voimavaroin tehtävät järjestelyt eivät nykymaailmassa yksin riitä vaan meidän on myöskin etsittävä kumppaneita.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaat ovat meille monin tavoin luonteva ja turvallinen kump-pani tehdä yhteistyötä, aivan kuten tässä keskustelussa on jo tullutkin esille. Hallituksen esitys myös noudattaa vuoden 2017 puolustusselonteon linjaa. Siinä todetaan, että tiivis-tämme yhteistyötä muun muassa Pohjoismaiden kesken. Hallituksen esitys tukee maam-

me puolustamista ja syventää yhteistyötä lähinaapureidemme kanssa, ja se on siksi erittäin hyvä ja kannatettava.

15.07 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Pohjoismainen yhteistyö huoltovarmuuden sektorilla on itsestäänselvä asia jo maiden sijainnin vuoksi, mutta myöskin maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan selvitys tuki sitä, että mitä lähempänä yhteistyökumppanit ovat, sitä mielekkäämmäksi yhteistyö koetaan ja sitä laajempi hyväksyntä sillä yhteistyöllä on suomalaisessa yhteiskunnassa.

Äärimmäisen tärkeää, kun puhutaan niinkin tärkeästä kansallisesta asiasta kuin huoltovarmuus, on myös se, että tieto kulkee hallituksen ja opposition välillä, vaikka olisi kyse sitten valtion osaksi omistamista yrityksistä, ja että se tieto kulkisi myöskin hallitusvaihdosten yli, ettei käy niin, niin kuin on monesti ollut syytä epäillä, että on jätetty aivan liian paljon, aivan liian monta asiaa kertomatta, ja tahtoo olla niin, että ennemmin tai myöhemmin ne asiat tulevat sitten julki.

Mitä tulee kansainväliseen yhteistyöhön, niin tehdäänpä sitä kenen kanssa tahansa, tässä yhteistyössä ei saa olla naiivi. Vastahan uutisoitiin Crypto AG -yrityksestä: Kymmeniä vuosia muun muassa suomalaisella hallinnolla oli käytössään sellainen viestiliikenteen salausjärjestelmä, joka oli murrettu Yhdysvalloissa. Siellä oli salauksenmurtotyökalut olemassa, niin että suomalaista viestinvaihtoa pystyttiin seuraamaan. Ruotsi tiesi kymmeniä vuosia tämän asian mutta ei kertonut suomalaisille mitään, ja kuitenkin ruotsalaisia on totuttu pitämään kaikista luotettavimpina yhteistyökumppaneina.

Miten eri maat valmistautuvat huoltovarmuuteen: Norjassa on nyt mielenkiintoinen esimerkki tähän koronatapaukseen liittyen. Sehän teki ennakoivan tilauksen — aavisti vaaran — suojavälineistä, mutta jos kriisi jatkuu, nekään eivät tule riittämään, ja siellä on otettu elinkeinoelämä ja puolustushallinto ja valtion sektorit jo koolle oman tuotannon käynnistämiseksi. Siksi olisi tärkeää, että nämä oman tuotannon juuret pidetään kotimaassa eikä niitä anneta esimerkiksi yhteisyritysten kautta pois, sillä paitsi yhteisyritys, pitää huomata myöskin se, missä on tuotannon sijainti.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen godkände avtalet i proposition RP 92/2019 rd. Riksdagen godkände lagförslagen 1.-2. i proposition RP 92/2019 rd utifrån beslutet i första behandlingen. Enda behandlingen av avtalet och andra behandlingen av lagförslagen avslutades. Ärendet slutbehandlat.